

EUROPEES ONDERZOEK OVER OVERGANG NAAR INCLUSIEF ONDERWIJS

Posted on 3 november 2023 by Ana Karadarevic

Het onderzoek laat zien dat het Nederlands onderwijsstelsel tot de meest gesegregeerde in Europa behoort. Het scheiden van speciaal onderwijs werkt kansenongelijkheid in de hand.

Categories: [Algemeen](#), [Jeugd](#), [Onderwijs](#)

Tags: [Inclusief onderwijs](#), [jeugd](#)

Ieder(in) was als adviseur betrokken bij de [studie van EASPD](#) en heeft de onderzoekers in contact gebracht met Nederlandse experts op het gebied van inclusief onderwijs.

Onderwijs in Nederland is nog lang niet inclusief

Toegang tot onderwijs van hoge kwaliteit is een kinderrecht. Specifiek voor kinderen met een beperking is dit vastgelegd in artikel 24 van het VN-Verdrag Handicap. Toch zijn onderwijsstelsels in Europa, en zeker ook in Nederland, nog lang niet inclusief.

Vanaf het moment dat Nederland in 1901 de leerplicht invoerde, kwam er speciaal onderwijs voor kinderen die niet konden meekomen in het reguliere onderwijs. Deze inrichting van het onderwijs, via twee sporen, is sindsdien praktisch ongewijzigd gebleven. Terwijl het speciale spoor zorgt voor kansongelijkheid. Andere Europese landen, zoals Portugal en Italië, zijn veel verder in hun ontwikkeling richting inclusief onderwijs.

Succesfactoren voor inclusief onderwijs

De onderzoekers beschrijven in hun rapport zestien voorbeelden die dienen als praktische, inspirerende modellen van beleid en praktijk. De diverse voorbeelden laten zien hoe inclusief onderwijs vorm krijgt. Uit een analyse van de voorbeelden hebben de onderzoekers succesfactoren in kaart gebracht die de transitie van gesegregeerd naar inclusief onderwijs ondersteunen.

De overgang naar een inclusief systeem gaat sneller als:

1. Reguliere scholen een wettelijke plicht hebben om alle leerlingen toe te laten, en er een duidelijke nationale strategie is, met voldoende financiële middelen, over wanneer en hoe gesegregeerd onderwijs geleidelijk afgeschaft wordt. Het afbouwen van speciale scholen mag daarbij nooit een kostenbesparende maatregel zijn. Inclusie vereist constante investering.
2. Scholen in het speciaal onderwijs hun rol volledig veranderen om reguliere scholen te ondersteunen. Wanneer gespecialiseerde leraren ondersteuning van scholen als taak erbij krijgen dan werken zij meestal met individuele leerlingen. Het ontbreekt hen dan aan de benodigde tijd en autoriteit om systematische veranderingen in de hele school(cultuur) door te voeren.
3. Flexibiliteit bewust georganiseerd wordt. Flexibiliteit in het curriculum (en toetsing) en flexibiliteit in het toewijzen en financieren van ondersteuning aan leerlingen, niet gekoppeld aan diagnose. Geef scholen zelf de middelen om te besteden aan inclusief onderwijs.
4. Er sprake is van een continue dialoog tussen de verschillende betrokken professionals. En wanneer leerlingen en hun ouders/verzorgers deelnemen aan besluitvorming zorgt dit voor beter geïnformeerd, effectiever en transparanter beleid, interventies en individuele onderwijsplannen.

5. Leraren al in hun opleiding al goed voorbereid worden op de diversiteit van leerlingen en bereid zijn om nieuwe rollen te accepteren en hun pedagogische benaderingen te innoveren. En leraren en ondersteuners de tijd en mogelijkheid krijgen om van elkaar te leren.

Overheid moet prikkels richting segregatie wegnemen

Zolang het voor reguliere scholen in Nederland een individuele, vrije keuze blijft om inclusief te zijn, is er door ons tweesporensysteem geen sterke prikkel voor hen om te veranderen. Leraren zullen leerlingen met een beperking als aparte groep blijven zien. Alleen een wettelijke grondslag kan scholen ertoe verplichten om ieder kind een plek te bieden, met daarbij passende zorg en ondersteuning. Regulier en speciaal onderwijs zullen naar elkaar toe moeten groeien, op een manier die dusdanige flexibiliteit biedt zodat ieder kind zich naar eigen vermogen kan ontwikkelen. De rijksoverheid zal ervoor moeten zorgen dat alle prikkels richting segregatie die er nu zijn (ook in de slechte verbinding tussen onderwijs- en zorgstelsel) weggenomen worden. Zij kan richtsnoeren geven hoe regionaal/lokaal ondersteuning voor scholen te organiseren.

Hoeksche Waard is goed voorbeeld

De werkwijze van het [samenwerkingsverband Hoeksche Waard](#) is als goed voorbeeld in Nederland beschreven. Dit SWV organiseert activiteiten om alle scholen in haar regio het belang van inclusief onderwijs te laten inzien, en ondersteunt leraren op een snelle en praktische wijze met passende expertise als zij hulp nodig hebben in hun klas. Zij laten zien dat er met een vooruitstrevende visie en helpende aanpak al veel kan. En verwijzen veel minder kinderen door naar het speciaal onderwijs dan het landelijk gemiddelde.

